

Mert minden ember egyenlőnek született

RABSZOLGÁK AZ ÚJVILÁGNAK

(ÖSSZEÁLLÍTOTTA: TOMORY IBOLYA)

3/1

Bizonyára nem ismeretlen számotokra a rabszolga-kereskedelem fogalma, és biztosan azt is tudjátok, hogy Amerikában a rabszolgatartásnak polgárháború vetett véget. De ki nek mit is jelentett a rabszolgaság, honnan indult, és mi lett a következménye?

A rabszolga-kereskedelem története a felfedezésekig nyúlik vissza. A XV. században nagyarányúvá vált rabszolgaszállítás Amerikába a XVI. század során folyamatosan növekedett. A XVII. században már 1 341 000 embert kényszerítettek a cukornád-, dohány-, indigóültetvényekre, a XVIII. században pedig igazi aranykorát érte a kereskedelem ezen embertelen módja. Nem tudni pontosan, hány embert hurcoltak át a hosszú évek alatt, de becslések szerint akár tizenöt millióan is lehettek a „kényszerű kivándorlás áldozatai”. Éhezés, nyomor, bűz, betegségek, kiszolgáltatottság: ezek kísérték a rabszolgahajók „rakományának” útját. Összezsúfolva, megbilincselve, a legalapvetőbb higiénéért, kényelmet is nélkülözve kellett elviselhetetlen hőségben olyan kis helyen elviselniük az utazást, hogy sokan elájultak, vagy már útközben meghaltak. A sanyarú körülmények lázat és hasmenést okoztak, a csupasz deszkákon fekvő emberek vérben és váladékban feküdtek. Hiába volt néhány vödör elhelyezve szükségük végzésére, az oda igyekvők bilincseikben botladoztak, keresztülestek társaikon, folyton baleset történt, ami sebekkel, veszekedéssel zárult. Így hát ott könnyítettek magukon, ahol voltak.

Egyszer vagy kétszer kaptak ételt a hajófenéken, ahova bezárták őket, de volt, ahol ezt egybekötötték a sétáltatással, azaz a fedélzetre vonulva némi mozgási lehetőséget kaptak. Egyébként csak annyi hely jutott, hogy az oldalukon fekvő tudtak aludni. Gyakran a legolcsóbb európai száraztakarmányt, lóbabot kaptak, amit csak ímmel-ámmal akartak elfogyasztani. Sokan megtébolyodtak, búskomorságba estek, és sokan az öngyilkosságot, az éhhalált választották. Beszámolóik tanúsága szerint izzó parázssal égették meg azok száját, akik nem akartak enni, megkorbácsolták vagy speciális szájnyitó eszközzel próbálták evésre kényszeríteni a lázadókat. Ezek azonban sokszor hatástalanok maradtak az elszánt rabszolgákkal szemben.

Mindennél rosszabb sors várt azokra, akik olyan hajón utaztak, melynek kapitánya a rabszolgák minél nagyobb számával próbálta meg a haszon esélyeit növelni. Annyira túlsúfolva tartották őket, a legutolsó centinyi helyet is kihasználva, hogy ennek következtében haltak bele a legtöbben az utazásba. „Szorosan csomagolóknak” nevezték el őket, míg a „lazán csomagolóknál” akár a hátára is tudott feküdni a „szállítmánynak” legalábbis egy része. Utóbbi kapitányok némelyike büszke volt „emberségére”, és arra, hogy a kevésbé összezsúfolós módszerrel többen éltek túl az átkelésen. Ők ebben látták a biztosabb hasznot.

A rabszolgák Újvilágba szállításának legszörnyűbb **lélektani katasztrófája** mégis a faji előítélet volt, amely a kezdeti bizalmat, kölcsönös megbecsülést mérgezte meg fehér és fekete emberek között, és a feketék önbecsülésén is fájó sebeket ejtett. „Ha valaki azt kutatja, mikor szívárgott be a rasszizmus mérge a fehérek és feketék kapcsolatába: bizonyosan a rabszolga-kereskedelem volt a kiindulópontja az emberi tudat végzetes megváltozásának.” – állítják a szakemberek.

A GYARMATOK ÉS AZ ANYAORSZÁG KONFLIKTUSA

(ÖSSZEÁLLÍTOTTA: TOMORY IBOLYA)

3/2

A XVII. században vagyunk: a gyarmatok még gyengék, önállótlanak, az anyaországgal való kapcsolat megszakítása még nem kerül előtérbe. A telepeseket ugyanazok a jogok illetik, mert ők is brit alattvalók. Ez azt is jelenti, hogy nem kötelezhetik őket adófizetésre, csak ha maguk is beleyeztek. Mégis ellentétbe kerülnek az anyaországgal.

A konfliktusok gyökerei: a brit parlamentben nincs saját képviselőjük a telepeseknek, így az egyenlő jogok biztosítása megkerülhető, beleegyezésük ellenére adót vetnek ki rájuk. Az anyaország törekvése, hogy a gyarmatok gazdaságából minél nagyobb hasznot húzzon.

XVIII. század: a gyarmatok megerősödnek, gazdaságuk virágzik, és nem szeretnék ezt más, távoli ország javára fordítani. Az emberek szeretnék munkájuk után több javadalmában részesülni, jobban élni.

Az anyaország azonban továbbra is a neki szükséges nyersanyag termelőjének, és a brit kereskedelmi árut felvevő piacnak tekinti az észak-amerikai kolóniákat. Egyre inkább szabályozza a kereskedelmi és adórendszert:

– 1764: papírpénztörvény, ebben megtiltják a gyarmatoknak a saját papírpénz kibocsátását. Ez azt jelenti, hogy a londoni székhelyű gyarmati kereskedők kezében marad a pénzügyi irányítás.

– 1765: külön adót vetett ki az anyaország az újságokra, a házassági engedélyekre és más jogi okmányokra (ha valaki megházasodott, adót kellett fizetnie). Ez azt jelenti, hogy korlátozták az amerikai jogászokat, lapkiadókat tevékenységük gyakorlásában, ezzel csökkentették megélhetési lehetőségeiket

A gyarmat válasza:

1765 és 1773 között: megtagadták az adófizetést, megegyeztek a brit árucikkek bojkottjában, tiltakoztak az újabb szigorítások ellen.

Bojkott: egyik fél sem hajlandó fogadni, árusítani, vásárolni a másik országból származó vagy azáltal forgalmazott árucikkeket, így annak nem származhat kereskedelmi haszna belőle, az áru megmarad, felhalmozódhat.

A bostoni teadélután

1773-ban komoly konfliktushelyzet alakult ki Amerika és az anyaország, Anglia között. A brit parlament ugyan fontolóra vette a tiltakozásokat, de figyelembe véve saját gazdasági érdekeiket, úgy döntött, a tea forgalmazását megszigorítja. Végül magas vám kiszabása mellett döntöttek. A brit parlamenti vitában, a döntés meghozásában nem vettek részt képviselők a gyarmatokról. A konfliktust tehát öntörvényű rendelkezéssel próbálták elrendezni.

A másik oldal úgy gondolta, hogy a konfliktusokat az anyaország részéről tett engedelmekkel lehetne feloldani, ezt tiltakozásokkal próbálták jelezni már előzőleg is. A virginiai törvényhozó ülésen ezt hivatalos formába is öntötték: fogalmazvány készült, miszerint a brit törvényhozó testületnek nincs joga adó kivetésére a gyarmatokon, mivel azok nincsenek a parlamentben képviselve, és a döntések így nem a felek tárgyalására és megegyezésére alapulnak. Mikor aztán több más, számukra hátrányos rendelkezés után kihirdették a teaforgalmazás szigorítását, az amerikaiak válasza sem volt túl udvarias: a közkedvelt italt a felvonuló massachusettsi polgárok kihordták a Kelet-indiai Társaság raktáraiból, és bármennyire sajnálták is, de tiltakozásuk kifejezésére a bostoni kikötőbe öntötték. Ez volt a híres „bostoni teadélután”, 1773. október 16-án. Erre a brit kormányzat bezáratta a bostoni kikötőt, és korlátozta Massachusetts gyarmati önkormányzati jogát, hogy elszigetelje a többi gyarmati területtől. Ezzel azonban csak megerősödött a gyarmatok összefogása.

RÉSZLET A FÜGGETLENSÉGI NYILATKOZATBÓL

3/3

„Magától értetődőnek tartjuk azokat az igazságokat, hogy minden ember egyenlőnek teremtett, hogy az embert teremtője olyan elidegeníthetetlen jogokkal ruházta fel, melyekről le nem mondhat, s ezek közé a jogok közé tartozik a jog az élethez és a szabadsághoz, valamint a boldogságra való törekvéshez. Ezeknek a jogoknak a biztosítására az emberek kormányzatokat létesítettek, amelyek törvényes hatalma a kormányzottak beleegyezésén nyugszik. Ha bármikor, bármely kormányforma alkalmatlanná válik e célok megvalósítására, a nép joga, hogy az ilyen kormányzatot megváltoztassa vagy eltörölje, és új kormányzatot hozzon létre, amelyik olyan alapokon nyugszik és hatalmát olyan módon szervezi meg, ahogy a legmegfelelőbbnek tűnik, hogy biztonságot és boldogságot teremtsen.”

Egy meg nem valósult elképzelés

Függetlenségi Nyilatkozat fogalmazványát Thomas Jefferson [dzse-förzon], a mozgalom polgári demokratikus szárnyának vezetője készítette. Első fogalmazványa elvetette a rabszolgaságot, és azt is az angolok bűnei közé sorolta. A rabszolgákkal dolgoztató ültetvények angol piacra termeltek, és az északi iparosodó államok a rabszolgaság fönntartásában nem voltak érdekeltek. A déli ültetvényesek követelésére azonban törölték a cikkelyt, mert csak ezzel biztosíthatták részvételüket a függetlenségi háborúban.

NÉZŐPONTOK ÉS KONFLIKTUSOK

3/4

SZEREPKÁRTYÁK

1.

Őslakos indián csoport vagytok

Ősi területeitek túlszűfoltak, egyre inkább feszül a helyzet a telepesek és az indián csoportok között. Szeretnétek tovább élni apáitok életét, és megvan a magatok jogrendszere, amit gyakoroltok. Ugyanakkor értitek a telepesek és anyaország közötti ellentétet, és saját függetlenségetek reményében néhányan csatlakoztok, és segítitek a függetlenségi háborúban a bevándorolt lakosokat. Más csoportok, egyének kényszerből csatlakoznak, mert nincs más megélhetési forrásuk.

Szerintetek mi a függetlenségi törekvések mozgatórugója, mi a függetlenségi terv előnye? Támogatjátok vagy ellenzitek? Ha támogatjátok, soroljátok fel, hogy miért! Vegyétek számba, mit lehetne tenni, hogy nektek és nekik is jobb legyen, hogyan valósulhatna meg a minden ember egyenlőségének gondolata!

Mit vártok, és mit kaptok a függetlenségtől?

2.

Bevándorlók vagytok, nemrégiben költöztetek Massachusettsbe

Nagyszabású álmokkal érkeztek, mert azt hallottátok, ez itt az ígéret földje. Még csak most kezdtetek ismerkedni a helyi lehetőségekkel, és egyre inkább látjátok: a valóság nem lányálom. Munkát, biztos megélhetést, lakóhelyet kerestek. Hallottatok az Angliával való konfliktusokról, és a függetlenségi törekvésekről. Úgy érzitek, ez utóbbi megkönnyítené a ti életeteket is.

Látjátok az indiánokkal való bánásmód visszásságait, és azt is érzékelitek, hogy sok konfliktus származik a kulturális, jogrendi eltérésekből. Az indiánok másként gondolkodnak a tulajdonról, a szabadságról, és nem hajlandók a ti rendes, törvényes kereteitek közt élni. Az is világos, hogy a rabszolga státus elfogadott gyakorlat.

Hogyan lehet szerintetek egységes nemzetet kovácsolni ennyiféle szempont, érdek ütközése mellett, miközben legfőbb problémátok a napi megélhetés. Vajon mit változtat a függetlenség kivívása sorsotokon? Mi a függetlenség előnye? Támogatjátok vagy ellenzitek? Ha támogatjátok, soroljátok fel, hogy miért! Vegyétek számba, mit lehetne tenni, hogy nektek és nekik is jobb legyen, hogyan valósulhatna meg a minden ember egyenlőségének gondolata!

Mit vártok, és mit kaptok a függetlenségtől?

3.

Rabszolgák vagytok Amerika déli ültetvényein

Embertelen körülmények között éltek, sokan embernek sem tartanak. Hallottatok az ország és az anyaország közti konfliktusokról, és gondolkodóba estek: hátha számotokra is jót hozhat.

A Függetlenségi Nyilatkozat megszületésekor 1776. július 4-én kimondják, hogy minden ember egyenlőnek teremtett. Vajon mit változtat a függetlenség kivívása sorsotokon? Mi a függetlenség előnye? Támogatjátok vagy ellenzitek? Ha támogatjátok, soroljátok fel, hogy miért! Vegyétek számba, mit lehetne tenni, hogy nektek és nekik is jobb legyen, hogyan valósulhatna meg a minden ember egyenlőségének gondolata!

Mit vártok, és mit kaptok a függetlenségtől?

3/4B

SZEREPKÁRTYÁK

4.

Az anyaország, Anglia képviselői vagytok

Sok-sok probléma, vitás helyzet, jogi döntés vár megoldásra körülöttetek. Országotok szép fejlődésnek indult, egyre erősebb gazdaságilag, de ez időről-időre veszélybe kerül a világban zajló gazdasági-politikai folyamatok következtében. Úgy gondoljátok, meg kell erősíteni a gyarmatokra előzőleg kiterjesztett ellenőrzési jogokat, és továbbra sincs szükség onnan parlamenti képviselőkre, akik csak hátráltatnák az anyaország javára tett intézkedéseket. Mivel szíveteken viselitek országotok és saját jólétetek sorsát, nehéz elfogadni, hogy a gyarmatok már nem igénylik tőletek az addig megszokott támogatást, irányítást.

Hogy a hasonlóan erősödő európai erővel fel tudjátok venni a gazdasági versenyt, a gyarmatokon különböző adót róttok ki, még a házasságkötés után is jár jogi adó. Egyre szigorúbb rendelkezéseket hoztok, végül fegyveres konfliktusra kerül sor. Miért nem előnyös számotokra a gyarmatok függetlenedése? Milyen jogokat akarnak kivívni szerintetek a gyarmatok?

Egy kis helyi üzlet tulajdonosaiként alig tudtok az üzlet fenntartásához elegendő pénzt összeszedni. A kerületben egyre több bűnesetről hallani, és féltek a jövőtől. Miért nehéz elfogadni a különválás gondolatát?

5.

Bevándorlók vagytok, régi telepesek a gyarmatokon

Napról napra nehezebbnek érzitek a megélhetést. Felháborítónak találjátok az anyaország önkényes rendelkezéseit, és ott vagytok a politikai megmozdulásoknál. Az adók, illetve a fizetésének megtagadásához csatlakoztatok, és részt vettetek a „Bostoni teadélután” eseményeiben. Most csatlakoztok a nemrég kitört függetlenségi háborúhoz, mindig a hazafiak segítségére siettek. A Függetlenségi Nyilatkozatban lefektetett egyetértésben szeretnétek megváltoztatni az előző kormányformát, amely korlátozta az emberi szabadságot.

Szerintetek mik a függetlenségi törekvések előnyei? Vannak-e hátrányai? Soroljátok fel választásotok okait!. Ha támogatjátok, soroljátok fel, mit lehetne tenni a lehetséges problémák kiküszöbölésére.

